

Készülődés

Hajnal négy óra volt. A félig lehúzott redőny alatt már szürkéspirosan derengett az ég alja. Feketerigó trillázott harsányan a kerítés melletti villanykaró hegyén. Az éjjel is résnyire hagyott ablakon hűvös, tiszta levegő szűrődött be. Recsegve nyikordult a vén ágy, az öreg, kezét nehézkesen maga mellé húzva felkönyökölt. Ilyen tájban ébredt már hosszú évek óta. A vekkert sosem kellett csörgőre húzni, csak odanézett, a sötétbarnára politúrozott kombinált szekrény üvege mögött a számlap foszforeszkálva mutatta az időt. Hunyorgó szemét erősen megdörzsölte, ki-be nyitotta - csukta, meresztgette, míg kitisztult a kép. Eh...- nyögött egyet, kicsit reszelt a torkán, hogy összesűrűsödött nyálát lenyelje és lassan, végtelenül lassan tolt ki egyik lábát a paplan alól, tapogatva a földre engedte s kotorászott vele az ágy mellett lerúgott papucs után. Majd egészen kifordult az ágy szélén. Kis darabig üldögélt a peremét szorítva, majd reszketegen - nehézkesen felkecmergett, erőseket sóhajtott. - Hja, - dűnyögött maga elé - az a nyócvan. Bizony! Ma kerekön. Mamma van a napja. Nem mindéggy. Hm.hm. Na! Próbálkozzunk Miska! - Bizonytalanul indult el, kicsit megbillent, bal kezét védekezőn hátra mozdítva kapaszkodott még az ágy támlájába, s egy percig próbált egyenesen megállni, miközben egy pillanatra, ó, csupán tényleg egy pillanatra elsötétült körülötte a szoba, de helyre gyün az, mindig helyre gyün. – Majd beindul az, aztán mán mögy mögin, mint a gőzgép - emlegette. Aztán mindig kitisztult a kép.

Figyelembe sem vette, hogy évek óta beszél magában. Kérdez, s felel rá. Persze, ha ott volt valaki, akkor nem. Még majd szenilisnek nézik. De így, egyedül, ki hallja? Magában élt, Rozália ötven évig volt párja, s mennyi is? Ó, most már négy, vagy öt éve, hogy onnan a kisszoba üveges szekrényéről, ahol a szalonnázó juhász, meg a kardját kivont huszár vigyázzák az álmát kétoldalról. Abban a szép, fehér, fedeles porcelánbrikben, s a fehér tüllkendő is még mindig ott takarja, ő pedig minden reggel odaáll elé, szép jó röggelt kíván és meg is kérdezi: hogy aludtál édösöm? Aztán lassan kinyitja az üveges ajtót, óvatosan lehúzza azt a kendőt, az ablakhoz csoszog, kirázza, kiporolja és gyengéden visszateríti a helyére.

A gyerekek teljesen meg voltak rökönyödve, mikor bejelentette, ő bizony nem viszi sehová. Fia is ágált, az unoka is. Nem hagyta. Nem engedi eltemetni! Hogyan fog ő majd a rossz lábával kijárni hozzá? Körömszakadtáig ragaszkodott: ő márpedig nem ereszti el maga mellől, hisz fogadalmat tett: „hogy amíg a halál el nem választ.” Pap előtt. Isten előtt! Öklével dobolt a mellén. - Én még itt vagyok! Látjátok, élök! Nem fogtok elválasztani tüllet! Nem és nem! - Nem volt mit tenni. A fürdőszoba ajtó csikorogva nyílt. Megállt a mosdó előtt. A kis, ovális tükör egykedvűen lógott a vékony madzagon, itt-ott már vakfoltok kezdtek tarkítani a szélét, de jól van az még, nem köll új, engöm még kiszolgál - motyogta arcát nézegetve. Végig simogatta sercegő állát, előre tolt, majd jobbra-balra fordította és szemügyre vette. Közel hajolt, hogy jobban lássa vérekes szemével, ráncos nyakán az inak kifeszültek. Hátrafordult a kislavórért, óvatosan a mosdókagylóba tette és meleg vizet engedett. Hónapok óta elveszett valahová a dugó, leesett a széléről, elgurult, egy darabig négykézláb mászott ide-oda a padlócsempén, tapogatta a követ, még a kisszekrény alá is benyúlt a seprűnyéllel, de nem találta meg. Azóta a kislavór is ugyanúgy megteszi. Komótosan készítette elő a Barbon krémet, s most, kivételesen, új zsilettpengét kell tenni a lehúzóba, hiszen ma ünnep van! Az ő nyolcvanadik születésnapja! Gyűnnek az unokáék, hozzák a kis dédunokákat! A kis Ervinkét, mög azt a csöppnyi Evelint - micsoda neveket adnak manapság szögényöknek! Mán mindönki elfelejtötte a szép régi magyar neveket: a János, az István, a Máté...- na, mintha azér' azt még hallotta volna, de ez az Evelin? Valami nyavalyás amerikai hóbort ez már mögint. Mért nem löhető elnevezni úgy, hogy mondjuk Éva, vagy Kati, vagy Marika, vagy éccerűen Rozália, mint a dédnagyanyjukat? Fiát is kapacitálta: - téríccsétök mán el őket, csak tanálnak valami röndös nevet azoknak a gyerököknek. Mert hát mink nektök is tudtunk röndös magyar neveket adni?! De csak annyit mondtak, ők nem szónak bele. Micsoda szép nevek voltak régön, de hát! Divatozni köll -

csapott a levegőbe - mindön ami régi, ki köll dobni - dohogott, míg a tubusból cseppnyi krémet az ecset végére nyomott és erős, kerek mozdulatokkal kezdte szappanozni az arcán lévő sörtéket. Ajkait beszívta, ne menjen szájába a hab, majd a zseletet bevizezve óvatosan kezdte lehúogatni arcáról a szórt, s a lekapat habot a lavór vizébe csapta. A keményre száradt törülközővel jó vörösre dörzsölte magát, és csücsörített szájjal elégedetten nézegette képét a tükörben. - Mög né szúrjam azt a finom kis bőrüket - dünnyögött, mint a múltkor, mikor menyé rászólt, hogy egészen kikezdi sörtéje a kicsi arcukat! Dehogysis akarná ő, hiszen amikor úgy imádja mindkettőt! Hiába, nem bírta kiállni, össze ne csókolgassa azokat a kis mosolygós drágákat... - Van még ölég idő - motyogott maga elé - délután gyünnek, háromra, mert előbb még dóguk van. Dóóguk van! Hát mér' nem löhet ezöknél már harangszóra ebédölni, mint röndösen? Dóóguk van! Legyintett. Hát akkor jól van, ha dóguk van! Legalább lössz időm mindönre. Űk gyorsan elintézik odahaza, kotyvasztanak valami kistányéros csirizöket, valami pöhölybül - azt mondja az asszonkája is: zabpöhölybül tata! Magának is olyan kéne már, az a pár foga is jobban bírná, mög a gyomra is... Aztán odarittyennek, égyyik a tévé, a másik a számítógép elé, mög na: hát az ölükbül ösznek! Az én apám a füleket is létépte vóna...

- Valamit önni köll - gondolta, - három óra még odébb lössz...A kis kamrában hűvös és sonkaillat volt, a drótra akasztott rúdon még a tavalyi sonka nyaka ott lógott, erősen meg volt már szikkadva. - De legalább nem avas - gondolta - abbul ugyan már nem öszök, el sé bírnám rágni...morfondírozott. - Na hát belefözöm a pörkötbe, legalább a büre égyy kicsit mögkocsonnyásíttya, mög jó kis füstölt ízt is ad neki. Hús már úgyis alig van rajta. - Megörvendett a gondolatának - hogy is nem jutott eszömbé idáig? - akkor ez sé veszik kárba. - Kötötte magát a karóhoz, hogy vendégül látja a gyerekeket. - Né gondód mán, hogy én nem bírom magam annyira! - horkant föl unokája ötletére, hogy menjenek el inkább egy vendéglöbe, nem kell vesződni semmivel, odahozzák készen, mit batramoskodna már tata a főzéssel!

Majdnem összevesztek rajta: - azt hiszöd nem bírok én még mögfözni valamit? Olyan vénnek tartotok már engöm! Né sértsetök mög fiam! Most nem én vagyok a ti vendégötök, hanem ti az enyémeök! Otthon majd úgy csinálod ahogy té gondolod, de itt hagyd mög neköm jó? Ráhagyták. Ha így akarja legyen így. De kötötték magukat, hogy a Andi, a felesége meg majd süt valamit. Annak megörült. - Rétöst, rétöst süssetök neköm! Jó Rózsím is - emlékszöl, nagyanyád, micsoda rétöst sütött, mi? Mazsolás túróst, mög meggyes rétöst - szélesedett ki ajkára a mosoly. Na, azt szívesen elfogadom - örvendezett. Fölnyújtózkodva levágott egy kisarasznyi kolbászt, a fedeles ládából egy kis fej lilahagymát vett a markába, s az abrosz alól jó karéj kenyeret szelt hozzá.

Miután elverte éhét, a színbe ballagott. A tízliteres bogrács ott lógott vaskampón a szelemenen. Szépen egy régi, kopott viaszosvászon asztalterítövel lefödve, madzaggal gondosan körbe kötve. Leoldotta a madzagot - heej, de régön használtalak, te öreg jószág! Elmerengve vakarta meg üstökét hátul. - Szűzmáriám, mennyi jó pörkölt, mög paprikás főtt mög ebben! Ha az most mind itt vóna! - nevette el magát, majd letette az udvari téglajárda közepére. - Forróvíz köll, leolvasztani a belsejibe odakeménykődött zsírréteget... Az öreg régen minden főzés után gondosan elsúrolta, elmosta, kitörölgette szárazra, majd egy lapos kartonpapír-darabbal szépen, vastagon kikente a belsejét tisztaszírral, hogy be ne rozsdásodjon. Mindig így tette el. Akkurátusan. Megadta a módját, ahogy kell. Ahogy még ő tanulta.

A húst még az este kivette a fagyasztöböl, - röggelre mögenged - gondolta. Úgy is lett. Négy kiló marhalászsár. - Az a jó pörköltnek! Nem zsíros, laktató, finom. Egy lapockacsontot is kért mellé: - jól lössz a kondér aljába - gondolta - ha netán hirtelen fölfö, mögvédi, nehogy lékapja, léragadjon! Számba vette, ami kell: - hagyma van ölég. Égyy kiló húshon égyy nagy fejjel, mög szentösi zöd paprika, szép nagyok, vagy három, apróra vágva, ezök adnak jó bö jó szaftot. Só, törött bors,

kicsi köménymag, amennyi kő bele, éggy fej fokhagyma, mög törött pirospaprika - de házi szögedi! Az a jó! - Nem szerette a boltit, sem a kalocsait. - Csak tán nem szégyönközők már kalocsaival itt Szögedön?! Világ csúfjára! Na mi köll még? Még éggy högyös erős csöves paprikát is tönni bele, de azt csak a végefelé, nehogy elfakadjon! A kicsiknek azt nem szabad még, öszöm azt a gyöngé kis hasikájukat... - érzékenyült el. - Na, akkó fogjunk neki!

A hús még nem volt egészen kiengedve, így félkeményen szép, csinos kockákra lehetett vágni és a deszkáról a nagykés fokával húzta bele a kisvájdlingba. - Nem vén, szép piros - tetszett neki, amit vett. Régen jár ő már ahhoz a henteshez, - böcsületös gyerök az, nem csap be! Borralalót is adott neki. Megmosta a húst a suhogó hidegvíz alatt, lecsorgatta alóla és bevitte a hűvös kamrába. Hadd pihenjen míg rákerül a sor. A gyújtóst már előtte nap felapritotta, ölbe rakosgatta a hasábfákat is. A fásszín mögött jó szélárnyék volt a beugróban, ott főzött korábban is. Nem csapja el a szél a lángot, s negyedóra múlva már jó parázs volt fölteni rá a bográcsot. A kamra meg a házfal közé egy vasrudat tett föl, s arra akasztotta láncon, forgón a kondért. A hús kisvártatva komótosan rotyogni kezdett. Ötpercenként szépen rázogatta, forgatta, hadd pörögjön a lassú tűzön. - Só még nem köll bele, majd később, mer' összeugrik a hús, később fő mög...Évtizedek rutinja igazgatta kezét, agyát. Mikor, mit köll. Szépen, sorban. - No, már föladta a levit! - dünnyögte - akkó hát hadd főjön! - Hej szomszédok! Most szimatolhattok, mit kotyvaszt az öreg Miska! Majd agyálnak, mi löhet itt, lakodalom tán? - hadd totózzanak csak! Éccör nyócvanéves az embör! Aggyuk mög a mógygát! Irigykögyenek csak! - nevetett jókat magában.

A pörkölt szépen fődögélt, az öreg néha, a láncc szemébe dugott faragott fakanállal kóstolgatta, pótolta a sót, óvatosan kis vizet öntögetett még hozzá. - Nem sok köll mán neki, lassan rá lehet tönni a paprikát! Alakul mán, alakul! - örvendezett. - Na ettül mögnyalják mind a tíz ujjukat! Ilyet nem ösznek biztos abba a panelba! Na mög, ugyan hun is tunnák mögfőzni!? Ott még talán mög sé engednék, hogy tüzet rakjanak az udvaron...Csak nyammogják azokat a pépöket mög kéccörsültöket, aszt a fene sé tuggya mibű vannak azok. Ez adja az erőt a munkához! Ez! A jó kis húsok! Nem a pampuskák! Maj' mögnyajják ettű mind a tíz ujjukat!

Egy óra már elmúlt, mire készen lett. Az öreg óvatosan oldotta a láncot, vigyázva leeresztette a kondért. Hűvös helyre köll tönni, hogy szépen, lassan hűljön, nehogy mögbuggyanjon! - s nehézkesen cipelte be a tele kondért a kamrába. Újságpapírt terített a kőre, arra tette le, nehogy a bogrács alja bekormozza a padlót. Alaposan kezet mosott, a szobai asztal alsó, kihúzható lapját kiemelte, hogy többen férjenek körülötte. A szekrényből kikereste azt a szép, rózsával hímzett nagy abroszt, gondolta az most ide illik. Rózsai kedvence volt az az abrosz, még palócföldön vette egy alkalommal, amikor buszos kiránduláson jártak arra a nyugdíjasokkal. Vigyáztak rá nagyon, s csak ünnepélyes alkalmakkor - úgy mondták: „sátoros ünnepeken” tették föl. - Hej, de sok vendégösködést látott ez már - nosztalgiazott az öreg - körösztolőkön, névnap, születésnapokon, hej, számát sé tudom mán - morzsolt el egy emlékkönnyet a szeme sarkában. Fölrakta szépen a tányérokat is: - Hollóházi...ez sé nagyon vót még főtéve... de talán mán nem is sokat lössz...Még szalvétát is vett a boltban, pedig fölöslegesnek tartotta, de Rózsai mindig pörölte: - mög köll adni annak a módját, ha vendégök gyünnek! Né gondolják mán hogy nekünk nem telik ilyenre! Az öreg Miska ilyenkor nem szólt. - Ű tuggya, mi kő, - ráhagyta. Aztán persze jólesett neki, mikor dicsérték a vendégek, milyen szép, virágos szalvétájuk van...Megnézte az öreg, szipogó Szaratov hűtőszekrényt is. - Jól van. Az üdítő öleg a gyerököknek, mög a kis mönyecskének, mer Ű vezet. Vett egy üveg vörösbort is. Villányit! Na meg a pezsgő. Orosz, de az finom, édes. Mind be van hűtve. Mindennel végzett és még több mint egy óra volt hátra háromig.

Visszaballagott a fürdőszobába. Derékig vetközött és jó alaposan megmosta magát. Szagos szappannal. A haját is, hogy menjen ki belőle a beleivódott füstszag. Gondosan, vízbe mártott

fésűvel megfésülködött, a választékra vigyázva. Könnyen ment, alig volt már valamit szétfésülnie. A nyikorgó ajtajú sifonból kiakasztotta a régi fekete öltönyét, s egy fehér inget. Nehézkesen bújt bele, már fájtak a lábai, a háta is sajgott. - Ej, de régön vót már ez rajtam, de mihön is köllött vóna? - méházott el. Kicsit lötyögött rajta a ruha. - Fogytam - konstataálta - nem baj, így még fiatalabbnak is nézők ki! - kuncogott a gondolatán. - Bolond vagy Miska! - Felnevetett. Visszaballagott a tükör elé. - Na, - nézte magát a tükörben - egészen emböri formád lött... - Kicsit gondolkodott rajta, nyakkendöt vegyen-e föl, de mindjárt el is vetette. - Né urizájja Miska, az nem té vagy! - parancsolt magára, majd nyögve nyúlt hátra a nyaka mögé és kihajtotta az ing gallérját a zakóra. - Na mámmög úgy néző ki, mint Petőfi Sándor a papír tízforinton. Csak annak még sok haja vót, neköm mög mán...hehe... Ezen megint kuncogott egyet. Egy pillanatra elhomályosodott a látása. - Na-na, mifene! - lépett ösztönösen hátra, egyensúlyát visszanyerni, aztán tiszta lett megint minden. Visszaballagott a szobába. Ej - korholta magát - hát röggel be sé vetötted az ágyat te kutya! Szép magasra felpofozta a párnát, s a paplant is visszasimította az ágyra. - Van még mindig éggy óram. Majcsak gyünnek... Kicsoszogott és kizárta a kaput, azzal is előrébb van. Mit is csináljon még? - morfondírozott. Visszament és csak úgy, ahogy volt, óvatosan az ágyra feküdt, s kényelmesen elnyújtózott. Jólesett. - Mindönnel sikerült végeznöm, ami köll - nyugtázta. A plafonon lassan körbe-körbe mászott egy légy. Azt nézte egy darabig. Talán elszenderedhetett. Rózi szép, kerek, piros arca tűnt elő. Mosolygott és mutatójával tréfásan - mint szokta, megfenyegette. - Te huncut! - mondta szelíden korholva és nevetett hozzá - Miben mesterkedsz? Mi jár az eszedben? Mindent elkészítettél? Mindent úgy csináltál, ahogy mondtam? - Persze, persze, - nyugtatta - mögvan mindön, mostmán gyühetnek. - Ekkor feje kissé félrebillent, szája picit megnyílt, ajka sarkán kicsi nyálcsöpp jelent meg, s halkan horkolni kezdett.

- Jónapot! Jónapot nagyapa! - harsant a kiáltás, a gyerekek nagy robajjal zörgettek az ajtón - itt van? Hahó, Tata?! A szobajtó sarkig tárult, a kilincs nekicsapódott a falnak. Nézd már! - szölt a fiatalasszony - hát nem elaludt? Az ágyhoz lépett, megfogta az öreg vállát és kicsit rázótt rajta: - apuka, ébresztő! Itt vagyunk, megjöttünk! Ébredjen tatuka! - szölt rá. Az öreg keze lassan, ernyedten csúszott le az ágy oldalán, le a földig, szeme félig nyitva volt, tekintete opálosan meredt a mennyezetre. - Tatuka, tatuka! - harsant ijedten az asszony hangja - rosszul van? S remegő szájszéllal rázótt még egyet a vállán. - Mi van tatukám? - Az öreg szája tágra nyílt. Nem mozdult. - Nagyapa, nee! - ordított fel a férfi, mellén megragadta az öreg zakóját, rázni kezdte, de semmi nem történt. Odahajolt, fejét félrefordítva próbálta a lélegzetét hallgatni. - Gyerekek, menjetek ki az udvarra, déditata nagyon mélyen elaludt...Reszkető kézzel előhúzta mobiltelefonját, s míg a fiatalasszony rémulten menekült ki a gyerekek után, halkan, nagyon halkan szölt bele: - egy mentöt kérek a... tízes szám alá. Azt hiszem, nagyon nagy baj van...Talán...

Az orvos összecsavarta a fonendoszkóp gumiját, s felemelte az öreg szemhéját, fürkészve nézte. - Nem tehetünk semmit. Körülbelül háromnegyed órája történhetett. Embóliára gyanakszom...gyors lehetett, pár másodperc. Talán még érezhetett valamit, de nem biztos. Voltaképpen békésen elaludt...de majd a patológiai jelentés...Kitöltöm az iratokat...

- Egy kondér langyos pörköltet találtam a kamrában a kövön - szölt be a fiatalasszony. Ezt főzhetete...Mit csináljunk vele, kiönteni nem akarom, mégiscsak...? - Találd ki - felelt az ember. - De most menj haza a gyerekekkel, vidd el innen őket...nem kell, hogy lássák... - Nem tudom mikor jössz, mi elmegyünk busszal, - mondta csendesesen Andi - ha végzel, tedd bele a csomagtartóba, hozd haza, majd szétporciózom, lefagyasztom...Ne vesszen kárba... szegény tata, amúgy híres volt a pörköltjeiről, hogy is jutott eszébe pörköltet... Tudhatta volna, hogy ilyet mi már régen nem... Apadék szeretik, majd ha hazajönnek Németből, kiolvasztom, arra jó lesz...